

مدیر کل محترم دامپزشکی استان

موضوع نامه: "کنترل و نظارت بهداشتی خوراک دام، طیور و آبزیان"

با سلام،

با عنایت به قانون سازمان دامپزشکی کشور - مصوب ۱۳۵۰ و آئین نامه اجرایی نظارت بهداشتی دامپزشکی - مصوب ۱۳۸۷ و پیرو بخشنامه های ابلاغی شماره ۴۳/۸۵۵۲۸ مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۲۷ ، ۱۳۹۰/۱۰/۹۸۲ ، ۹۱/۱۰/۱۰۹۸۲ مورخ ۱۳۹۱/۲/۲۴ در راستای « طرح تضمین کیفیت و سلامت فرآورده های دام، طیور و آبزیان » و نیز شیوه نامه نظارت بهداشتی اماکن دامی و صنایع وابسته به دام به شماره ۹۲/۱۰/۱۴۰۳۵ مورخ ۱۳۹۲/۰۲/۳۱ ، با عنایت به اینکه سیاست کلی سازمان دامپزشکی کشور به منظور نظارت بهداشتی بر تولید خوراک دام، طیور و آبزیان در کارخانجات دارای پروانه بهداشتی بهره برداری و ارتقاء کیفیت محصول استوار بوده و با توجه به ضرورت و اهمیت استفاده از خوراک بهداشتی و با کیفیت در تغذیه دام، طیور و آبزیان در تامین سلامت و بهداشت فرآورده های دامی که در غذای انسانی مورد مصرف قرار می گیرند و نیز فراهم نمودن مقدمات اجرای سیستم ردیابی (Traceability) مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان، شایسته است تمهیدات لازم به جهت اجرای مقررات زیر در دستور کار آن اداره کل قرار گیرد:

۱. کنترل بهداشتی خوراک دام، طیور و آبزیان در مبادی ورودی کشور

مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان وارداتی پیش از ترخیص در مبادی ورودی باید طبق بخشنامه شماره ۹۰/۱۰/۸۱۳۰۹ مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۰ ، ۱۳۹۰/۱۰/۶۵۲۰۵ ، ۹۱/۱۰/۶۵۲۰۵ مورخ ۱۳۹۱/۰۹/۲۰ « نحوه نمونه برداری و قضاوت مواد اولیه و خوراک آماده دام » و بخشنامه شماره ۹۳/۴۳/۲۳۸۲۸ مورخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۸ « شیوه قضاوت در خصوص میزان فلزات سنگین در مواد اولیه و خوراک آماده دام » نمونه برداری و کنترل شود. (پیوست شماره ۱ و ۲ و ۳).
تبصره: متقاضی قبل از اقدام برای واردات مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان بایستی نسبت به معرفی انبار نگهداری واجد شرایط (دارای پروانه بهداشتی بهره برداری معتبر از اداره کل دامپزشکی استان) اقدام نماید.

۲. کنترل بهداشتی خوراک در کارخانجات تولید خوراک دام، طیور و آبزیان

۲-۱. تولید خوراک در کارخانجات خوراک دام، طیور و آبزیان مستلزم رعایت موارد زیر است:

- اجرای عملیات صحیح تولید (GMP) مطابق بخشنامه شماره ۴۴/۳۹۵۶۱ مورخ ۱۳۸۴/۸/۲۱ « دستورالعمل عملیات صحیح تولید (GMP) در کارخانجات کنسانتره / خوراک دام، طیور و آبزیان » (پیوست شماره ۴)
- اخذ پروانه بهداشتی بهره برداری از اداره کل دامپزشکی استان مطابق بخشنامه شماره ۴۴/۲۸۴۹۷ مورخ ۱۳۸۷/۶/۵ « نحوه صدور پروانه کارخانجات خوراک دام، طیور و آبزیان » (پیوست شماره ۵)

➤ اخذ پروانه بهداشتی ساخت برای محصولات تولیدی ازاداره کل دامپزشکی استان مطابق بخشنامه شماره ۹۲/۱۰/۳۴۳۲۶ مورخ ۱۳۹۲/۰۵/۱۷ « ضوابط و مقررات صدور پروانه بهداشتی تولید/ساخت فرآورده های دامی و خوراک دام (کد دستورالعمل ۹۲/۵۷) » و بخشنامه شماره ۹۳/۴۳/۲۳۷۰۲ مورخ ۹۳/۴۳/۰۴/۰۸ « فرم پروانه ساخت مواد اولیه و خوراک آماده دام » (پیوست شماره ۵ و ۶)

➤ الزام به بکارگیری یک نفر دکتر دامپزشک به عنوان مسئول فنی بهداشتی واحد و نیز ضرورت حضور وی در هنگام تولید ، ورود و خروج مواد اولیه و محصولات تولیدی .

تبصره : صاحبان و متصدیان کارخانجات خوراک دام، طیور و آبزیان موجود که تا کنون نسبت به اخذ پروانه بهداشتی بهره برداری اقدام ننموده اند، به استناد تبصره ۵ ماده ۱۰ آئین نامه اجرایی نظارت بهداشتی دامپزشکی - مصوب ۱۳۸۷/۹/۱۳ ، موظفند ظرف مدت حداکثر شش ماه نسبت به اخذ پروانه بهداشتی بهره برداری با رعایت کلیه ضوابط و دستورالعمل های مربوط اقدام نمایند. در غیر این صورت لازم است اداره کل دامپزشکی استان با هماهنگی مراجع قضایی نسبت به جلوگیری از ادامه فعالیت واحدهای فاقد پروانه یا واحدهایی که پروانه آن ها فاقد اعتبار است، اقدام نماید(این موضوع بایستی از طریق اداره کل دامپزشکی استان به صاحبان و متصدیان کارخانجات خوراک دام، طیور و آبزیان مذکور ابلاغ شود).

۲-۲- از کارخانجات تولید خوراک دام، طیور و آبزیان باید حداقل یک بار در ماه به صورت تصادفی (سرزده) بازدید و ضمن تکمیل « فرم بازرسی بهداشتی از کارخانجات خوراک دام، طیور و آبزیان » (پیوست شماره ۷) ، از شیوه تولید در کارخانجات مذکور(از جمله درخصوص درج افزودنی های مجاز و برچسب های الصاقی بر روی بسته های خوراک و ...) بازرسی و نواقص به صورت رسمی (طی مکاتبه اداری) به صاحب/ متصدی و مسئول فنی بهداشتی واحد اعلام و رفع نواقص طی برنامه زمانبندی ارائه شده توسط آن اداره کل پیگیری شود.

تبصره (۱):تامین مواد اولیه باید از مبادی رسمی و یا واحدهای مجاز انجام شده و دارای گواهی بهداشتی- قرنطینه ای حمل از مبادی مشخص به کارخانه باشد . در صورت وارداتی بودن دارای مجوز واردات/ ترخیص از سازمان دامپزشکی کشور یا سایر ارگان های ذیصلاح (حسب مورد) ، باشند .

تبصره (۲): نگهداری و استفاده مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان بدون هویت و تاریخ گذشته در کارخانجات مذکور ممنوع است و در صورت مشاهده، کالا ضبط و به مراجع قضایی جهت تصمیم گیری معرفی گردند.

۲-۳- از مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان تولیدی در کارخانجات مذکور باید طبق بخشنامه شماره ۴۴/۳۲۶۷۳ مورخ ۱۳۸۴/۷/۵ « نحوه نمونه برداری از تولیدات کارخانجات تولید کننده خوراک دام ، طیور ، آبزیان ، پودر ماهی ، پودر گوشت و... » و بخشنامه شماره ۹۰/۱۰/۸۱۳۰۹ مورخ ۹۰/۱۲/۱۰ « شیوه نمونه برداری از مواد اولیه و خوراک آماده دام » (پیوست شماره ۸ و ۹) و برنامه زیر نمونه برداری و از نظر ویژگی های فیزیکی، شیمیایی، میکروبی باقیمانده آلاینده ها کنترل شود.

الف) نمونه برداری در قالب برنامه خودکنترلی :

صاحب/ متصدی کارخانه خوراک دام، طیور و آبزیان موظف است نسبت به نمونه برداری از مواد اولیه وارد شده به کارخانه و محصولات تولیدی حداقل یک بار در هر ماه، نمونه برداری و نمونه ها را جهت انجام آزمایشات مورد نیاز به آزمایشگاه های مورد تایید اداره کل دامپزشکی استان (همکار) ارسال و نتایج جهت بررسی بازرسان بهداشتی اعزامی از سوی سازمان / اداره کل / شبکه دامپزشکی شهرستان به مدت یک سال بایگانی و در دسترس قرار دهند .

ب) نمونه برداری در قالب برنامه بازرسی دولتی :

بازرسین اداره کل دامپزشکی استان موظفند در موارد زیر از مواد اولیه وارد شده به کارخانه و محصولات تولیدی نمونه برداری و نمونه ها را جهت انجام آزمایشات مورد نیاز به آزمایشگاه اداره کل دامپزشکی استان تحویل نمایند:

- ۱- نمونه برداری به صورت سرزده و به روش تصادفی حداقل هر سه ماه یک بار.
- ۲- در موارد ارائه شکایت از سوی اشخاص حقیقی و حقوقی.
- ۳- در موارد ارجاعی از سوی مراجع قضایی ذیربط.
- ۴- در مواردی که در بازرسی بهداشتی از کارخانه به وجود نقص بحرانی مظنون می شوند .

۳. کنترل بهداشتی مواد اولیه و خوراک آماده در انبارهای نگهداری

۳-۱. نگهداری (انبارمانی) مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان مستلزم کسب پروانه بهداشتی بهره برداری انبار نگهداری از اداره کل دامپزشکی استان مطابق بخشنامه شماره ۵۹۶۵۴ مورخ ۹۰/۹/۱۲ « ضوابط فنی بهداشتی و مقررات صدور پروانه بهداشتی انبار نگهداری مواد اولیه ، خوراک دام » (پیوست شماره ۱۰) و حضور مسئول فنی بهداشتی در هنگام فعالیت می باشد.

تبصره: به استناد تبصره (۵) ماده (۹) آئین نامه اجرایی نظارت بهداشتی دامپزشکی ، کلیه صاحبان و متصدیان انبارهای نگهداری مواد اولیه خوراک دام، طیور و آبزیان موجود اعم از دولتی و خصوصی ، وابسته به دولت و.. (از جمله انبارهای تحت پوشش شرکت پشتیبانی امور دام و ...) که موفق به اخذ پروانه بهداشتی بهره برداری از اداره کل دامپزشکی استان نشده اند، موظفند ظرف مدت شش ماه نسبت اخذ پروانه بهداشتی بهره برداری از اداره کل دامپزشکی استان مربوط با رعایت ضوابط و دستورالعمل های مربوط (موضوع بخشنامه شماره ۵۹۶۵۴ مورخ ۹۰/۹/۱۲) اقدام نمایند. در غیر این صورت لازم است اداره کل دامپزشکی استان با هماهنگی مراجع قضایی نسبت به جلوگیری از ادامه فعالیت واحدهای فاقد پروانه یا واحدهایی که پروانه آن ها فاقد اعتبار است، اقدام نماید (این موضوع بایستی از طریق اداره کل دامپزشکی استان به صاحبان و متصدیان انبارهای مذکور ابلاغ شود).

۳-۲. از انبارهای نگهداری مواد اولیه و خوراک آماده دام « ، باید حداقل یک بار در ماه به صورت تصادفی (سرزده) بازدید و ضمن تکمیل « فرم بازدید از انبار نگهداری مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان (پیوست شماره ۱۰) ، از شیوه نگهداری مواد اولیه و خوراک آماده بازرسی و نواقص به واحدها اعلام و رفع آن ها در برنامه زمانبندی ارائه شده توسط آن اداره کل پیگیری شود.

۴. حمل و نقل مواد اولیه و خوراک آماده دام ، طیور و آبزیان

۴-۱. حمل و نقل مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان مستلزم بهره گیری از خودرو های حمل واجد شرایط و دارای پروانه اشتغال به حمل بهداشتی مربوط از اداره کل دامپزشکی استان طبق بخشنامه شماره ۹۳/۴۰/۳۸۲۵۹ مورخ ۱۳۹۳/۰۶/۰۲ « نحوه صدور پروانه اشتغال به حمل بهداشتی مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان » می باشد. (پیوست شماره ۱۱) .

۴-۲. خودروهای ویژه حمل مواد اولیه و خوراک آماده دام ، طیور و آبزیان باید مطابق بخشنامه شماره ۴۴/۲۱۲۶۵ مورخ ۸۷/۴/۲۴ « دستورالعمل شستشو و ضد عفونی خودروهای حمل مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان » ، به نحو مطلوب شستشو و ضد عفونی شوند. (پیوست شماره ۱۲)

۴-۳. از حمل مواد اولیه و خوراک آماده دام ، طیور و آبزیان با خودروهای غیر مجاز باید جلوگیری و متخلفین به مراجع قضایی ذیربط ارجاع شوند.

۴-۴. حمل مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان مستلزم کسب گواهی/ مجوز بهداشتی حمل مربوط از سوی مسئول فنی بهداشتی کارخانه و یا انبار نگهداری و یا اداره کل / شبکه دامپزشکی شهرستان (حسب مورد) در سامانه یکپارچه قرنطینه می باشد.

تبصره ۱: صدور گواهی بهداشتی حمل مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان باید پس از کنترل بهداشتی و در صورت احراز شرایط از سوی مسئول فنی بهداشتی از طریق سیستم یکپارچه قرنطینه انجام شود.

تبصره ۲: حمل مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان از مبادی ورودی و گمرکات رسمی بدون گواهی بهداشتی- قرنطینه ای حمل ممنوع بوده و مسئولین فنی بهداشتی کارخانجات و انبارهای نگهداری خوراک دام ، طیور و آبزیان، مجاز به تحویل گیری محموله های فاقد گواهی بهداشتی- قرنطینه ای ، نمی باشند .

تبصره ۳: ادارات کل دامپزشکی استان ها موظفند حداکثر تا پایان سال جاری نسبت به استقرار نماینده رسمی در مبادی ورودی و گمرکات رسمی استانی(که مبادرت به ورود و ترخیص ماده اولیه و خوراک آماده دام و طیور و آبزیان می نمایند) به منظور صدور گواهی بهداشتی- قرنطینه ای از طریق سامانه یکپارچه قرنطینه ، اقدام نمایند.

۵. کنترل بهداشتی خوراک در مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری دام ، طیور و آبزیان

۵-۱. از مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری دام ، طیور و آبزیان باید حداقل دو نوبت در سال بازدید و ضمن تکمیل « فرم بازدید مرکز تکثیر، پرورش و نگهداری دام ، طیور و آبزیان » (پیوست شماره ۱۳) ، از شیوه تغذیه دام، طیور و آبزیان در مراکز مذکور، بازرسی و نواقص به واحدها به صورت رسمی (طی مکاتبه اداری) به صاحب/ متصدی و مسئول فنی بهداشتی واحد اعلام و رفع نواقص طی برنامه زمانبندی ارائه شده توسط آن اداره کل پیگیری شود.

تبصره: استفاده از مواد اولیه و خوراک آماده دام، طیور و آبزیان غیر مجاز (بدون هویت، غیر مجاز، تاریخ گذشته و...) در مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری دام، طیور و آبزیان ممنوع بوده و در صورت مشاهده، باید کالاهای غیرمجاز ضبط و به مراجع قضایی ذیربط معرفی گردند.

۲-۵. تمام مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری دام، طیور و آبزیان موظف به استفاده از خوراک آماده تهیه شده در کارخانجات خوراک دام، طیور و آبزیان مجاز (دارای پروانه بهداشتی بهره برداری معتبر از اداره کل دامپزشکی استان) می باشند .

تبصره(۱): مجتمع ها و کشت و صنعت های تکثیر، پرورش و نگهداری دام، طیور و آبزیان در صورت دارا بودن شرایط و ضوابط تولید بهداشتی خوراک (موضوع بخشنامه شماره ۳۹۵۶۱ / ۴۴ مورخ ۱۳۸۴/۸/۲۱)، می توانند نسبت به تولید خوراک صرفا جهت مصرف در همان واحد تولیدی اقدام نمایند .

تبصره(۲): استفاده از مازاد کشتارگاه های دام و طیور (اعم از مرضی و یا غیر مرضی) و یا مازاد کارخانجات کنسرو ماهی به صورت مستقیم (خام و یا حرارت دیده) درمزارع آبزی پروری به عنوان تغذیه آبزیان، ممنوع است.

۳-۵. از خوراک آماده در مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری دام، طیور و آبزیان باید طبق بخشنامه شماره ۳۲۶۷۳ / ۴۴ مورخ ۱۳۸۴/۷/۵ « نحوه نمونه برداری از تولیدات کارخانجات تولید کننده خوراک دام، طیور، آبزیان، پودر ماهی، پودر گوشت و... » و برنامه زیر نمونه برداری و از نظر ویژگی های فیزیکی، شیمیایی، میکروبی و باقیمانده آلاینده ها کنترل شود. (پیوست شماره ۸)

الف) نمونه برداری در قالب برنامه خودکنترلی :

صاحب/ متصدی مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری دام، طیور و آبزیان موظف است نسبت به نمونه برداری از خوراک آماده مصرف حداقل یک بار در هر دوره (و دو بار در سال در مورد واحدهای داشتی مانند مرغ مادر و تخمگذار و گاودارش شیری و مانند آن) نمونه برداری و نمونه ها را جهت انجام آزمایشات مورد نیاز به آزمایشگاه های مورد تایید اداره کل دامپزشکی استان (همکار)، ارسال و نتایج را جهت بررسی بازرسان بهداشتی اعزامی از سوی سازمان / اداره کل / شبکه دامپزشکی شهرستان به مدت یک سال بایگانی و در دسترس قرار دهند .

ب) نمونه برداری در قالب برنامه بازرسی دولتی :

بازرسین اداره کل دامپزشکی استان موظفند در موارد زیر از خوراک آماده در مراکز تکثیر، پرورش و نگهداری دام، طیور و آبزیان نمونه برداری و نمونه ها را جهت انجام آزمایشات مورد نیاز به آزمایشگاه اداره کل دامپزشکی استان تحویل

- ۱- نمونه برداری به صورت سرزده و به روش تصادفی حداقل یک بار در سال.
- ۲- در موارد ارائه شکایت از سوی اشخاص حقیقی و حقوقی.
- ۳- در موارد ارجاعی از سوی مراجع قضایی ذیربط.
- ۴- در مواردی که در بازرسی بهداشتی از مرکز به وجود نقص بحرانی مظنون می شوند.

دکتر مهدی خلج

رئیس سازمان

رونوشت به:

- مدیر عامل محترم شرکت پشتیبانی امور دام کشور جهت استحضار و اقدام لازم
- معاونت محترم بهداشتی و پیشگیری جهت استحضار
- مدیر کل محترم دفتر نظارت بر بهداشت عمومی و مواد غذایی جهت اطلاع و اقدام لازم
- مدیر کل محترم دفتر قرنطینه و امنیت زیستی جهت اطلاع و همکاری لازم